FAMILIE-/ARVERET - SOMMEREKSAMEN 1999

Opgave nr. 1.

Hertha og Mads blev gift i juni 1985. Mads var uddannet ingeniør, og Hertha arbejdede som kontorassistent. I ægteskabet var der formuefællesskab.

I juni 1992 blev Hertha kørt ned af en bus og fik som følge af ulykken nedsat bevægelighed i højre arm og ben. Mads, der havde en god løn, købte i oktober 1992 en brugt bil, som han fik indrettet efter Herthas behov. Bilen stillede han herefter til Herthas rådighed, så hun lettere kunne komme til og fra sit arbejde. Hertha fik i januar 1994 udbetalt 200.000 kr. i erstatning fra busselskabets ansvarsforsikring. Ægtefællerne blev enige om, at de nu - hvor Hertha kunne køre i bilen - ville flytte fra deres lejede lejlighed for at komme nærmere til Mads' arbejdsplads. Hertha anvendte derfor hele erstatningsbeløbet til udbetaling på en villa, som hun fik tinglyst skøde på.

I 1995 døde Herthas far. Ifølge faderens testamente skulle Hertha arve dennes båd som fuldstændigt særeje. Båden var på dette tidspunkt 100.000 kr. værd, men trængte stærkt til at blive renoveret. Ægtefællerne satte i løbet af de følgende måneder båden i stand for et beløb på i alt 100.000 kr., hvoraf de hver betalte halvdelen.

Ægteskabet gik efterhånden dårligt. Mads mødte i februar 1997 Lise, og der udviklede sig i de følgende måneder et forhold mellem Mads og Lise. I november måned 1997 forærede Mads sin nye veninde et kostbart maleri, som hang på Mads' kontor på hans arbejdsplads. Maleriet havde Mads i april 1997 købt for 100.000 kr. (værdiansat ved auktion).

Ved bevilling af 12. januar 1998 blev ægtefællerne skilt på grund af Mads' utroskab. Da Hertha ved det efterfølgende skifte i marts måned 1998 hørte om Mads' disposition med hensyn til maleriet, blev hun vred og gav straks *sin* nye kæreste et kostbart skibsur. Uret, som var 10.000 kr. værd, havde hun købt i forbindelse med istandsættelsen af båden, hvor det havde hængt siden.

Under skiftet viste det sig i øvrigt, at Hertha i februar måned 1998 havde solgt villaen til en kollega, Karen, der flere gange havde besøgt ægteparret i deres hjem. Da

Hertha i slutningen af januar havde ringet til Karen og fortalt, at hun var blevet skilt, og at hun nu ønskede at sælge sit hus, havde Karen udtalt, at hun var meget interesseret. Både Mads og Hertha boede på dette tidspunkt stadig i huset. Efter en besigtigelse af huset var Karen og Hertha blevet enige om pris og overtagelsesdag, og skøde var blevet underskrevet. Der var på skiftetidspunktet endnu ikke sket tinglysning af skødet.

Mads protesterer på skiftet mod salget af villaen, idet han ønsker at blive boende i denne. Kan Mads overtage villaen mod Karens og Herthas protest? Hertha ønsker bilen udlagt. Har hun mulighed herfor?

Hvordan skal boet mellem Mads og Hertha kvantitativt gøres op, og parternes mellemværender afregnes, når begge ønsker at få mest muligt? Det kan lægges til grund, at Mads udover den specialindrettede bil til en værdi af 20.000 kr. har øvrige aktiver for 1 million kroner. Hertha har af aktiver huset med en friværdi på 150.000 kr. samt båden, som er vurderet til 250.000 kr. Udover dette har hun indbo m.v. for 40.000 kr. (excl. skibsuret).

Vejledende besvarelse til opgave nr. 1.

<u>1. Hussalget</u>:
Huset tilhører utvivlsomt Hertha, idet hun har erlagt hele udbetalingen og alene står som tinglyst ejer. Huset er fælleseje. At Hertha har anvendt 200.000 kr. af en udbetalt personskadeerstatning, medfører ikke en ret til at holde huset som sådan udenfor skiftet. Det er alene erstatningsbeløbet, der kan holdes udenfor beregningen af Herthas bodel, jf. EAL § 18, stk. 3.

Salg af familiens bolig er som udgangspunkt omfattet af RVL § 18. Salget sker *efter* skæringsdagen, idet parterne er blevet skilt den 12. januar 1998, og formuefællesskabet er herved ophørt. Ifølge retspraksis kan beskyttelsen udstrækkes, indtil det i forbindelse med skiftet er afgjort, hvem der får aktivet udlagt. Dette gælder dog kun, hvis ikke-ejer ægtefællen har mulighed for at få aktivet udlagt mod ejerægtefællens protest. I dette tilfælde har Mads mulighed for at få huset udlagt efter FSKL § 70 a, stk. 2, 2. pkt., nr. 1. Det må derfor konkluderes, at RVL § 18 kan anvendes i denne situation.

Ifølge RVL § 18, stk. 1, kræves Mads' samtykke til salg af huset. Samtykke foreligger ikke, og det næste spørgsmål er derfor, om Mads, jf. § 18, stk. 2, kan få handlen omstødt. Fristen for omstødelse er ikke overskredet, forudsat Mads anlægger sag herom, inden 3 måneder efter han på skiftet får viden om hussalget, og senest et år efter skødets tinglysning. Da skødet ikke er tinglyst, er 1-års fristen ikke begyndt at løbe endnu. Afgørende for om omstødelse kan ske, er om køber - her Herthas kollega Karen - var i ond tro ved indgåelsen af aftalen. Det fremgår af opgavens oplysninger, at Karen var klar over, at Hertha har været gift med Mads. Hertha har fortalt, at hun og Mads er blevet skilt, men da Karen vidste, at huset havde været ægtefællernes fælles bolig, må Karen sikre sig, enten at Mads' samtykke foreligger, eller at der på skiftet *er* taget endeligt stilling til, hvem der skal have udlagt villaen. At Karen har sikret sig med hensyn til disse spørgsmål kan ikke godtgøres, og der kan derfor ske omstødelse af handlen.

Med hensyn til Mads' mulighed for at få huset udlagt i forbindelse med skiftet mod Herthas protest, skal hjemmelen hertil findes i FSKL § 70 a, stk. 2, 2. pkt, nr. 1. Det afgørende ifølge denne bestemmelse er, hvem af ægtefællerne der kan siges at have den *væsentligste* interesse i at blive boende i huset. Med hensyn til *Mads'* interesser, er det oplyst, at grunden til, at ægtefællerne flyttede, var, at huset lå i nærheden af hans arbejdsplads. Det oplyses endvidere, at Mads ønsker at blive boende i huset, som har været ægtefællernes fælles bolig gennem 4 år. *Hertha* er tilsyneladende ikke selv særlig interesseret i at blive boende i huset, da hun har "solgt" det. Uanset Hertha som ejer har fortrinsret til at få huset udlagt - jf. FSKL § 70 a, stk. 2, 1. pkt. - taler ovennævnte forhold for, at villaen udlægges til Mads.

Litteratur: Familieret (1996), s. 434, 438, 543-544, 628-629.

<u>2. Bilen</u>:
Mads ejer bilen, idet han udelukkende har "stillet den til Herthas rådighed". Den

specialindrettede bil tjener udelukkende til Herthas personlige brug. Forudsat bilens værdi ikke står i misforhold til ægtefællernes formueforhold, kan Hertha med hjemmel i FSKL § 68 a, stk.1, udtage denne forlods - uanset Mads er ejer af denne. Bilens værdi er 20.000 kr. Det må antages, at dette ikke står i misforhold til ægtefællernes formueforhold, da Mads har øvrige aktiver for 1 million kroner. Hertha kan derfor udtage bilen forlods.

Litteratur: Familieret (1996), s. 616.

3. Maleriet:

Maleriet tilhører Mads, og er omfattet af fællesejet. Maleriet er foræret væk *inden* skæringsdagen. Det er oplyst, at gaven er 100.000 kr. værd. Et *vederlagskrav* til Hertha efter RVL § 23, stk. 1, må derfor overvejes.

Det afgørende spørgsmål i relation til vederlagskrav efter § 23, stk. 1, er, om Mads *ved misbrug har formindsket sin bodel i væsentlig grad*. Ifølge opgavens oplysninger har Mads på skiftetidspunktet aktiver for omkring 1 million kroner, og det må antages, at dette ikke har ændret sig væsentligt fra november måned 1997, da Mads forærede maleriet væk. En formindskelse på 100.000 kr. må anses for at være en *væsentlig* formindskelse i forhold til en formue på omkring 1 million kroner. 100.000 kr. er absolut et stort beløb. Dertil kommer tidspunktet for gavens givelse, nemlig umiddelbart før ægtefællerne bliver skilt, samt at gavens modtager er Mads' nye veninde. Disse forhold indicerer misbrug, og sammenholdt med gavens absolutte størrelse er betingelserne i RVL § 23, stk. 1, i denne situation opfyldt. Hertha har således et vederlagskrav på 100.000 kr., som hun kan gøre gældende under skiftet, jf. RVL § 24.

Litteratur: Familieret (1996), s. 418-422.

4. Skibsuret:

Uret tilhører H og er omfattet af fællesejet. Heller ikke uret er omfattet af RVL § 19 (ikke indbo i det fælles hjem), og Hertha kan frit disponere herover. Da det er ægtefællernes ejendele på skæringstidspunktet, der skal indgå ved opgørelsen af nettobodelene, jf. FSKL § 65, stk. 2, 1. pkt., er det uden betydning for boopgørelsen, at skibsuret efterfølgende er foræret væk. De 10.000 kr. indgår derfor som et aktiv i H's bodel.

Litteratur: Familieret (1996), s. 570.

5. Båden:

Båden tilhører Hertha som særeje som følge af faderens bestemmelse herom. Hertha har af bodelsmidler anvendt 50.000 kr. på renovering af båden. Dette udløser et veder-

lagskrav til Mads på 50.000 kr., jf. RVL § 23, stk. 2. Dette særrettighedskrav kan Mads udtage forlods i forbindelse med det forestående skifte.

Mads har ligeledes af bodelsmidler brugt 50.000 kr. på båden, hvilket begrunder et refusionskrav mod Hertha. Beløbet kan ikke rummes i RVL § 2, da det må anses for at gå udover, hvad der kan henregnes til familiens underhold. Intet indicerer heller, at beløbet er led i et samlet arrangement af ægtefællernes udgifter. Der foreligger ingen aftale om lån, og der er heller intet, der indicerer en (ugyldig) gavedisposition. I hvert fald må Mads i denne situation have et formueretligt godtgørelseskrav begrundet i den berigelse, Hertha har opnået ved renoveringen af båden. Størrelsen af godtgørelseskravet kan maksimalt udgøre Herthas berigelse. Bådens værdi er efter renoveringen steget med 150.000 kr., og Mads kan således kræve den fulde godtgørelse på 50.000 kr. Mads kan *ikke* herudover kræve at få del i den yderligere berigelse, Hertha har fået, da godtgørelsen ikke kan overstige Mads' tab. De 50.000 kr. må medtages som et aktiv i Mads' bodel og et passiv i Herthas særeje.

Litteratur: Familieret (1996), s. 423, 290-293.

6. Personskadeerstatningen:

Med hensyn til personskadeerstatningen, kan denne kræves holdt uden for ligedelingen, jf. EAL § 18, stk. 3. Dette gælder dog kun i det omfang, erstatningen ikke er forbrugt. Det er oplyst, at Hertha har anvendt hele beløbet (200.000 kr.) til udbetaling på en villa, og erstatningen er således ikke forbrugt, men til stede i et surrogat i ejendommens friværdi. Villaens friværdi er imidlertid kun 150.000 kr., og Hertha kan derfor kun udtage 150.000 kr. forlods.

Litteratur: Familieret (1996), s. 541-546.

7. Boopgørelse:

| | Mads bodel | Hertha bodel | | |

Opgave nr. 2.

Martin Pihl og Heidi Frank blev gift i 1977. Ægtefællerne fik ingen fællesbørn. Derimod havde Martin sønnen Peter fra et tidligere ægteskab.

I 1992 blev Martin alvorlig syg, og på den baggrund oprettede ægtefællerne en formgyldig ægtepagt. I ægtepagten blev det bestemt, at hver af ægtefællernes formue skulle være den pågældendes skilsmissesæreje. Dog skulle en livsforsikring tegnet af Heidis fader på Heidis liv, og som Heidi netop havde arvet efter sin fader, være hendes fuldstændige særeje. Livsforsikringen var en præmiefri forsikring med en betydelig tilbagekøbsværdi. Endvidere blev det i ægtepagten bestemt, at længstlevendes formue skulle være længstlevendes fuldstændige særeje.

I 1997 døde Heidi ret pludseligt. Martin ejede ved dødsfaldet dels en nettoformue på 1.2 mio. kr., dels derudover en livsforsikring tegnet på begge ægtefællers liv med længstlevende som begunstiget ifølge policen. Forsikringssummen var 1.5 mio. kr. Heidi ejede på dødsfaldstidspunktet en nettoformue på 650.000 kr. Derudover havde hun en gruppelivsforsikring med en forsikringssum på 550.000 kr. Endelig havde hun stadig den fra faderen arvede forsikring, der havde en forsikringssum på 900.000 kr. I begge Heidis forsikringer lød begunstigelsesklausulen på "Peter Pihl". Både Heidi og Martin havde på grund af Martins sygdom fundet det bedst at indsætte Peter som begunstiget i Heidis forsikringer, hvilket Heidi havde skrevet til forsikringsselskaberne.

Hvordan skal ægtefællernes formuer og forsikringssummerne fordeles efter Heidis død, når både Martin og Peter ønsker mest muligt, og når Heidi ikke har oprettet testamente?

Peter døde i 1998 og efterlod sig sin ægtefælle Sanne, men ingen børn. Ved Martins død i april 1999 efterlod han sig en bror, Bent. Af familie i øvrigt var der kun Heidis fasters datter, kusinen Kirsten, og Heidis moster, Sigrid. Hverken Martin, der efterlod sig 4 mio. kr., eller Peter, der efterlod sig 1.5 mio. kr., havde oprettet testamente. Hvordan skal arven efter Peter og Martin fordeles?

Vejledende besvarelse til opgave nr. 2.

<u>1. Skiftet efter Heidis død og Heidis forsikringer</u>:

Ægtepagten:

Ægtepagten, der bestemmer, at hver af ægtefællerne har skilsmissesæreje, og at livsforsikringen er Heidis fuldstændige særeje, har hjemmel i RVL § 28, stk. 1, nr. 1 og 2. Bestemmelsen om, at længstlevendes formue er fuldstændigt særeje, må anses for at have hjemmel i RVL § 28, stk. 2.

Litteratur: Familieret (1996), s. 359, 366-374.

Martins formue:

Ægtepagten medfører således, at Martins formue er fuldstændigt særeje på skiftet. I dødsboet efter Heidi indgår derfor hverken hans formue eller forsikringen, hvori han som længstlevende - gyldigt - er begunstiget. (Det er en fejl, hvis studenterne henviser til FAL § 102, stk. 1, 2. pkt., som begrundelse for, at forsikringen ikke indgår i dødsboet).

Litteratur: Familieret (1996), s. 366. Arveret (1998), s. 268, 271 f.

Arven efter Heidi:

Ægtepagten medfører endvidere, at Heidi har skilsmissesæreje bortset fra den arvede livsforsikring, der er fuldstændigt særeje. Heidis formue skal derfor - bortset fra den arvede forsikring - på dødsboskiftet behandles som fælleseje, jf. RVL § 28, stk. 1, nr. 1. Dødsboet er således kun på 650.000 kr. i fællesejet, idet der gyldigt er indsat begunstigede i de to livsforsikringer, der derfor ikke indgår i dødsboet, jf. FAL § 102, stk. 1, 2. pkt. Da Heidi ikke efterlader sig livsarvinger og ikke har oprettet testamente, er Martin Heidis eneste arving, jf. AL § 7, stk. 1.

Litteratur: Familieret (1996), s. 366-374. Arveret (1998), s. 29, 268, 271 f.

Heidis to livsforsikringer:

Heidi er berettiget til at indsætte begunstigede i den arvede forsikring, jf. FAL § 111, og i gruppelivsforsikringen, idet det enkelte medlem i relation til FAL § 102, stk. 1, anses for forsikringstager.

Indsættelsen af Peter er efter FAL § 103 formgyldig. Da Peter er simpel begunstiget, ikke-tvangsarving efter Heidi, og da Heidi efterlader sig en tvangsarving, Martin, jf. AL § 25, skal forsikringssummerne i medfør af FAL § 104, stk. 2, 1. pkt., beregningsmæssigt tillægges dødsboet "for så vidt angår de nævnte personers ret til boslod og tvangsarvelod".

Af den *arvede* forsikring, der er Heidis fuldstændige særeje, med en forsikringssum på 900.000 kr., skal Martin derfor have en beregnet tvangsarvelod på 1/2, jf. AL § 7, stk. 1, jf. § 25. Han skal altså have 450.000 kr. direkte fra forsikringsselskabet. (Dødsboets særeje, der udelukkende indeholder forsikringen, er forsikringssummen

beregningsmæssigt). Peter får de resterende 450.000 kr. direkte fra forsikringsselskabet, jf. FAL § 102, stk. 1, 2. pkt.

*Gruppelivs*forsikringssummen på 550.000 kr., der på dødsboskifte er fælleseje, skal tillægges dødsboets fællesejedel på 650.000 kr., hvorefter fællesejet beregningsmæssigt er 1.2 mio. kr. Martin skal have boslod på 600.000 kr. og tvangsarv på 1/2 af resten, dvs. 300.000 kr., i alt 900.000 kr. Martin får derfor foruden hele dødsboet på 650.000 kr. direkte fra gruppelivsforsikringsselskabet 250.000 kr. Peter får de resterende 300.000 kr. direkte fra gruppelivsforsikringsselskabet.

Litteratur: Arveret (1998), s. 12, 29, 190-192, 268-70, 272, 281, 307-312.

2. Skiftet efter Peter:

Ægtefællen Sanne arver som den eneste Peter, jf. AL § 7, stk. 1.

Litteratur: Arveret (1998), s. 29.

3. Skiftet efter Martin:

Martin har udelukkende arvet Heidi efter AL § 7, stk. 1. Da Martin ikke efterlader sig livsarvinger, ikke har indgået ægteskab og ikke har oprettet testamente, er situationen omfattet af AL § 7, stk. 2. Arven skal derfor fordeles med 1/2 til Martins legale arvinger - det er broderen Bent, jf. AL § 2, stk. 2 - og 1/2 til Heidis legale arvinger ved Martins død. Heidis legale arvinger er udelukkende mosteren Sigrid, men ikke kusinen Kirsten, jf. AL § 3, stk. 2. Bent og Sigrid skal derfor ligedele Martins efterladte formue på 4 mio. kr. Det er uden betydning, at der har været særeje i ægteskabet.

Litteratur: Arveret (1998), s. 12-13, 33-36.